ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr.A420168321
Lietas arhīva Nr.AA43-0460-22/16
ECLI:LV:ADAT:2022:0428.A420168321.7.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2022.gada 28.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Indra Meldere,
tiesneses Inga Juhņeviča-Knoka un Sanita Kanenberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Ecomark" pieteikumu par Lauku atbalsta dienesta 2021.gada 7.aprīļa lēmuma Nr.10.5.-15/21/1125-e atcelšanu, sakarā ar SIA „Ecomark" apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2021.gada 11.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Lauku atbalsta dienesta (turpmāk – dienests) Ziemeļvidzemes reģionālās lauksaimniecības pārvalde (turpmāk – pārvalde) 2016.gada 24.maijā pieņēma lēmumu Nr.09.3-11/16/2188 (turpmāk – lēmums par projekta apstiprināšanu) par pieteicējas SIA „Ecomark" projekta iesnieguma 16-09-A00400-000033 „Ecomark lauksaimnieciskās darbības paplašināšana" (turpmāk – projekts) apstiprināšanu. Pieteicējai izmaksāts publiskais finansējums 42 800 *euro* apmērā par traktora Valtra T234A iegādi.

Ar dienests pārvaldes 2021.gada 5.februāra lēmumu Nr.09.3-11/21/65-e (turpmāk – sākotnējais lēmums) nolemts pārtraukt projekta saistības, uzdodot pieteicējai atmaksāt publisko finansējumu 34 240 *euro* apmērā, jo projekta ietvaros iegādātās investīcijas no 2019.gada netiek izmantotas lauksaimniecības produktu ražošanai un ieņēmumu gūšanai.

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicēja to apstrīdēja.

[2] Ar dienesta 2021.gada 7.aprīļa lēmumu Nr.10.5.1.-15/21/1125-e (turpmāk – Lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Pieteicēja, iesniedzot projekta iesniegumu, atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumu Nr.600 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu konkursu veidā pasākumam „Ieguldījumi materiālajos aktīvos"" (turpmāk – noteikumi Nr.600) 11.1.1.apakšpunktam apņēmās 2018.gadā palielināt ieņēmumus no lauksaimnieciskās darbības 251 200 *euro* apmērā, 2019.gadā 272 556 *euro*, 2020.gadā 273 813 *euro*, 2021.gadā 275 268 *euro* un 2022.gadā 276 624 *euro*.

[2.2] Atbilstoši *Lursoft* datu bāzē publicētajai informācijai pieteicēja jau no 2019.gada vairs neveic lauksaimniecisko darbību, jo ieņēmumi tiek gūti tikai no mežizstrādes. Pieteicējai nav lauksaimnieciskās zemes resursu kārklu audzēšanai, jo no 2019.gada pieteicēja nav iesniegusi dienestā pieteikumu vienotajiem platību maksājumiem.

[2.3] Pieteicēja projekta ietvaros iegādāto traktoru no 2019.gada neizmanto lauksaimnieciskajai darbībai un neizpilda noteikumu Nr.600 11.1.1.apakšpunktā minēto mērķu sasniegšanu.

[2.4] Lauksaimnieciskās darbības pārtraukšana ir būtiska izmaiņa pieteicējā jeb atbalsta saņēmējā. Pieteicējas norādītie apstākļi, kas, iespējams, kavēja saistību izpildi, nav vērtējami kā „nepārvarama vara" vai „ārkārtas apstākļi", bet gan kā saistību izpildes grūtības, kuras neatbrīvo pieteicēju no saistību izpildes.

[2.5] Pieteicēja dienestu nav informējusi par esošajām izmaiņām saimnieciskajā darbībā, kā arī nav sniegusi iespējamos risinājumus lauksaimnieciskās darbības turpināšanai un projektā plānoto mērķu sasniegšanai. Arī apstrīdēšanas iesniegumā pieteicēja neizsaka gatavību rast risinājumus mērķa sasniegšanai vai plānu lauksaimnieciskās darbības atjaunošanai.

[2.6] Dienests Lēmumā, atsaucoties uz Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumu Nr.598 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību lauku un zivsaimniecības attīstībai 2014. – 2020.gada plānošanas periodā" (turpmāk – noteikumi Nr.598) 61., 65.punktu, noteikumu Nr.600 66.punktu un Eiropas Parlamenta un Padomes (ES) 2013.gada 17.decembra Regulas Nr.1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK)

Nr.1083/2006 (turpmāk – regula Nr.1303/2013) 71.panta 1.punkta „c" apakšpunktu, norādījis, ka pieteicējai jāatmaksā piešķirtais atbalsts proporcionāli nesasniegtajam apjomam.

[3] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicēja vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot Lēmumu atcelt. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicēja nevarēja paredzēt, ka projekta realizācijas gaitā notiks būtiskas izmaiņas gan tiesiskajā regulējumā (ātraudzīgo kārklu audzēšana Latvijā vairs netiks atzīta par lauksaimniecības nozari), gan arī faktiskajā situācijā šķeldas tirgū (no Baltkrievijas Latvijā importētās šķeldas vai tās ražošanai izmantojamo izejmateriālu dēļ ātraudzīgo kārklu audzēšana noteiktās situācijās kļuva nerentabla). Pieteicējas situāciju pasliktināja arī ar Covid-19 saistītie uzņēmuma darbības ierobežojumi. Šīs izmaiņas ir notikušas objektīvu un no pieteicējas neatkarīgu apstākļu dēļ, kurus pieteicēja nevarēja ne paredzēt, ne novērst. Minētie apstākļi noveda pie tā, ka pieteicēja sākot ar 2019.gadu projekta mērķi vairs nevarēja sasniegt. Par šiem apstākļiem pieteicēja likumsakarīgi informēja arī dienestu, taču dienests šos cēloņus nav vērtējis. Līdz ar to dienests nepareizi piemērojis regulu Nr.1303/2013.

[3.2] Lēmums ir pamatots ar noteikumu Nr.598 61.punktu un noteikumu Nr.600 66.punktu, tomēr dienestam konkrētajā gadījumā bija jāņem vērā un jāpiemēro juridiskā spēka hierarhijā augstāka norma, proti, regulas Nr.1303/2013 71.pants, kurā izsmeļoši norādīti gadījumi, kādos iespējams pieprasīt atmaksāt piešķirto finansējumu, no kuriem neviens nav attiecināms uz konkrēto situāciju. Savukārt dienesta norādītajā regulas Nr.1303/2013 71.panta 1.punkta „c" apakšpunktā ietvertais jēdziens „būtiskas izmaiņas" ir attiecināms tikai uz gadījumiem, kad atbalsta saņēmējs pats ir veicis aktīvas darbības, kuru rezultātā ir notikušas izmaiņas ar īpašumu, kas iegādāts, izmantojot atbalsta līdzekļus (tas tiek atsavināts, patapināts, iznomāts u.tml.), vai atbalsta saņēmējs ir pārtraucis savu produktīvo darbību (maksātnespēja, likvidācija, uzņēmuma pārvietošana uz citu valsti u.tml.). Pieteicējas situācijā šo nosacījumu iestāšanās nav konstatējama.

Tādējādi pieteicēja uzskata, ka projektā konstatētie trūkumi nav uzskatāmi par tādiem, kas varētu būt par pamatu piešķirtā finansējuma atprasīšanai saskaņā ar regulas Nr.1303/2013 71.pantā noteikto, kā rezultātā Lēmumu nevar uzskatīt par tiesisku un tas ir atceļams.

[4] Dienests paskaidrojumā pieteicējas pieteikumu uzskata par nepamatotu un lūdz to noraidīt. Papildus Lēmumā norādītajam paskaidrots turpmākais.

[4.1] Noteikumu Nr.600 11.1.^{2} apakšpunktā ir uzskaitīti izņēmuma gadījumi, kuriem iestājoties pieteicēja varēja lūgt dienestu pārskatīt projektā sasniedzamos rādītājus. Dienesta attiecīgo normu piemērošanas prakse liecina, ka tā, neskatoties uz normatīvo aktu prasībām, ir tendēta mazināt atsevišķu prasību pamatotas neizpildes rezultātā iestājušos seku ietekmi uz atbalsta saņēmēju. Ārkārtējā situācija varētu būt viens no tiem iemesliem, kas pieļauj dienestam atsevišķas atkāpes nevērtēt tik kritiski. Pieteicēja pieteikumā nav norādījusi uz nepārvaramas varas vai ārkārtas apstākļiem, kas būtu bijuši par šķērsli projekta mērķu sasniegšanai.

[4.2] Pieteicēja par problēmām projektā plānoto rādītāju sasniegšanā ir informējusi dienestu tikai 2021.gada 7.janvārī, turklāt nevis pēc savas iniciatīvas, bet sniedzot atbildi uz dienesta pieprasījumu. Pieteicēja nav ievērojusi paziņošanas par būtiskām izmaiņām pienākumu. Neskatoties uz to, ka pieteicēja nav lūgusi dienestam pārskatīt projektā sasniedzamos rādītājus, dienests gan pirms sākotnējā lēmuma pieņemšanas, izvērtējot pieteicējas skaidrojumus, kurus tā sniedza savstarpējā sarakstē ar dienestu, gan izskatot pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu, izvērtēja pieteicējas argumentus par projektā plānoto rādītāju nesasniegšanu, sniedzot tiem vērtējumu. Dienests lēmumā ir secinājis, ka pieteicējas norādītie apstākļi nav vērtējami kā nepārvarama vara vai ārkārtas apstākļi, bet gan kā saistību izpildes grūtības, kas neatbrīvo atbalsta saņēmēju no saistību izpildes. Šķeldas importa apjomu strauja palielināšanās no Baltkrievijas nav uzskatāma ne par ekonomisko krīzi, ne ārkārtas situāciju, bet komersantu savstarpējo konkurenci. Pieteicējas arguments par intereses mazināšanos par kārklu stādmateriālu iegādi ne tikai nav pamatots attaisnojums projektā plānoto rādītāju nesasniegšanai, bet vienlaikus ir vērtējams kritiski, jo pieteicējas rīcībā kopš 2019.gada vairs nebija zemes resursu šī stādmateriāla audzēšanai. Savukārt par pieteicējas norādīto, ka 2018.gada beigās kārklu audzēšana kā darbība vairs nekvalificējas atbalstam ieguldījumiem lauku saimniecībās un valsts attīstības finanšu institūcijas „Altum" aizdevuma programmām zemes iegādei, pieteicēja nav skaidrojusi, kā minētais apstāklis ir saistāms ar projektā plānoto rādītāju sasniegšanu.

[4.3] Par pieteikumā norādīto, ka situāciju pasliktināja arī Covid-19 infekcijas radītie uzņēmuma darbības ierobežojumi, dienests vērš uzmanību, ka minētais apgalvojums ir vispārīga rakstura un nav pamatots ar konkrētiem faktiem, jo pieteikumā nav minēts, kā tieši valstī spēkā esošie ierobežojumi ir ietekmējuši konkrētā projekta mērķu sasniegšanu.

[4.4] Noteikumu Nr.598 61. un 65.punkts, kā arī noteikumu Nr.600 66.punkts ne tikai nav pretrunā ar Regulā Nr.1303/2013 noteikto, bet minētās normas par piešķirtā atbalsta atmaksu gadījumos, kad netiek sasniegti projektā plānotie rādītāji, šajos noteikumos ir iekļautas ar mērķi aizsargāt Eiropas Savienības finanšu intereses, lai nodrošinātu projektu pareizu un efektīvu īstenošanu.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2021.gada 11.novembra spriedumu pieteicējas pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicēja 2016.gada 4.februārī Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020.gadam pasākuma „Investīcijas materiālajos aktīvos" apakšpasākuma „Atbalsts ieguldījumiem Lauku saimniecībās" un apakšpasākuma „Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā"

(turpmāk – pasākums) ietvaros iesniedza projektu. Tā ietvaros bija paredzēts iegādāties rekultivācijas frēzi, kārklu stādmateriālu novācēju un traktoru, lai pēc projekta realizācijas būtu iespējams mehanizēti un ātri novākt kārklus un sagatavotu augstas kvalitātes stādmateriālu, kā arī jaunu platību ierīkošanu. Ar traktoru paredzēts vilkt rekultivācijas frēzi un kārklu stādmateriāla novācēju, savukārt pie ražošanas ēkas paredzēts nobruģēt laukumu stādmateriālu savākšanai, kā arī šķirošanas un stādmateriāla sagatavošanas darbu veikšanai. Savukārt projekta mērķis bija palielināt uzņēmuma neto apgrozījumu no lauksaimniecības nozares vismaz par 10% salīdzinājumā ar pēdējo noslēgto gadu pirms projekta pieteikuma iesniegšanas. Proti, pieteicēja apņēmās sasniegt šādus rādītājus: 2018.gadā (pirmais gads pēc projekta realizācijas) – 271 200 *euro*, 2019.gadā – 272 556 *euro*, 2020.gadā – 273 813 *euro*, 2021.gadā – 275 268 *euro* un 2022.gadā – 276 624 *euro*.

2016.gada 24.maijā dienesta pārvalde pieņēma lēmumu par projekta apstiprināšanu. Projekta attiecināmās izmaksas noteiktas 153 500 *euro*, savukārt par neattiecināmām atzītas izmaksas par kopējo summu 274 700 *euro*, proti, par plānoto kārklu stādmateriālu novācēja STEMSTER MK IV iegādi. Projektā apstiprinātais publiskais finansējums – 61 400 *euro* (traktora Valtra T174eA un rekultivācijas frēzes Meri Crusher MJH-241 DTG iegāde + projekta sagatavošanas izmaksas).

2017.gada 10.aprīlī dienesta pārvalde, pamatojoties uz pieteicējas iesniegumu, pieņēma lēmumu Nr.09.3-11/17/913 par projekta otrās daļas neīstenošanu, izslēdzot no projekta attiecināmajām izmaksām rekultivācijas frēzes Meri Crusher MJH-241 DTG iegādi. Tādējādi projektā apstiprinātais publiskais finansējums – 42 800 *euro* (traktora Valtra T174eA iegāde (42 000 *euro*) + projekta sagatavošanas izmaksas (800 *euro*)). Savukārt publiskais finansējums (42 800 *euro*) pieteicējai izmaksāts 2017.gada 5.janvārī un 2017.gada 12.maijā.

[5.2] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja īstenoja projektu un tā ietvaros iegādājās traktoru Valtra T174eA. Lietā nav strīda arī par to, ka pieteicēja sākot ar 2019.gadu nesasniedza projekta mērķi (konkrētus ieņēmumu apmērus no lauksaimnieciskās darbības).

Lietā strīds ir par to, vai dienests pamatoti secinājis, ka pieteicējas norādītie apstākļi nav vērtējami kā nepārvarama vara vai ārkārtas apstākļi, tādēļ tai ir jāatmaksā piešķirtais atbalsts proporcionāli nesasniegtajam apjomam. Lietā strīds ir arī par atmaksājamā atbalsta apmēru, kas aprēķināts, ņemot vērā dienesta secinājumu, ka pieteicēja no 2019.gada vairs neveic lauksaimniecisko darbību.

[5.3] Regulas Nr.1303/2013 71.panta 1.punkta „c" apakšpunkts noteic, ka darbība, kas ietver investīcijas infrastruktūrā vai investīcijas ražošanā, atmaksā no ESI fondiem saņemto atbalstu, ja piecos gados no galīgā maksājuma atbalsta saņēmējam vai – attiecīgā gadījumā – laikposmā, kas paredzēts valsts atbalsta noteikumos, ja notiek būtiskas izmaiņas, kas ietekmē darbības veidu, mērķus vai īstenošanas nosacījumus, tādējādi traucējot tās sākotnējo mērķu sasniegšanu. Dalībvalsts atgūst summas, kas nepamatoti izmaksātas saistībā ar darbību proporcionāli laikposmam, par kuru nav izpildītas prasības.

Noteikumu Nr.598 61. un 65.punkts noteic, ka atbalsta saņēmējs uzraudzības periodā sasniedz mērķus un rādītājus saskaņā ar normatīvajos aktos par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu lauku un zivsaimniecības attīstībai konkrētam pasākumam noteiktajām prasībām. Ja atbalsta saņēmējs projekta īstenošanas vai uzraudzības laikā neievēro normatīvajos aktos par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu lauku un zivsaimniecības attīstībai konkrētam pasākumam noteiktās prasības, dienests atbalsta summu proporcionāli samazina vai pieņem lēmumu par atbalsta atmaksu saskaņā ar šo noteikumu 6.pielikumu. Minētā pielikuma 6.1.apakšpunkts noteic, ja projekta uzraudzības periodā konstatētas būtiskas izmaiņas investīcijas izmantošanā (atbalsta saņēmējs ir pārtraucis savu produktīvo darbību (piemēram, uzņēmuma likvidācija (izņemot maksātnespējas gadījumus), reorganizācija, pārvietošana un darbības pārtraukšana citu iemeslu dēļ), finanšu korekcijas apjoms ir: 1) 100% no atbalsta apmēra; 2) proporcionāla finanšu korekcija pret aktīvas darbības periodu atkarībā no neatbilstības būtiskuma; 3) ja saimnieciskā darbība apstādināta uz noteiktu laiku, bet ne vairāk kā uz sešiem mēnešiem, tiek pagarināts projekta uzraudzības periods. Savukārt noteikumu Nr.300 66.punkts citstarp noteic, ka gadījumā, ja šo noteikumu 11.punktā minētais procentuālais apjoms netiek sasniegts, dienests saskaņā ar normatīvajiem aktiem par Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda, kā arī valsts un Eiropas Savienības atbalsta lauksaimniecībai un lauku un zivsaimniecības attīstībai finansējuma administrēšanu 2014.–2020.gada plānošanas periodā pieņem lēmumu par piešķirtā atbalsta atmaksu proporcionāli nesasniegtajam apjomam.

Tātad, ja projekta īstenošanas vai uzraudzības laikā notiek būtiskas izmaiņas, kas ietekmē darbības veidu, mērķus vai īstenošanas nosacījumus, un atbalsta saņēmējs nesasniedz konkrētā atbalsta mērķi (noteikumu Nr.600 11.punktā minēto procentuālo apjomu), dienesta pienākums ir pieņemt lēmumu par piešķirtā atbalsta atmaksu proporcionāli laika posmam un nesasniegtajam apjomam.

[5.4] Projekta mērķis bija palielināt uzņēmuma neto apgrozījumu no lauksaimniecības nozares vismaz par 10% salīdzinājumā ar pēdējo noslēgto gadu pirms projekta pieteikuma iesniegšanas (2014.gads, kad apgrozījums bija 245 603 *euro*), 2018.gadā sasniedzot neto apgrozījumu no lauksaimniecības nozares 271 200 *euro*, 2019.gadā – 272 556 *euro*, 2020.gadā – 273 813 *euro*, 2021.gadā – 275 268 *euro* un 2022.gadā – 276 624 *euro*.

Tomēr dienests 2021.gada sākumā konstatējis apstākļus, kas liecināja par to, ka pieteicēja vairs nenodarbojas ar lauksaimniecību. Proti, 2019.gada pārskatā pieteicēja vairs nebija norādījusi ieņēmumus no lauksaimniecības, 2019. un 2020.gadā tā vairs neiesniedza pieteikumu vienotajiem platību maksājumiem (2014.gadā vienotajam platību maksājumam pieteicēja kā juridiska persona, kas veic lauksaimniecisku darbību, pieteikusi 125,15 ha, 2018.gadā vairs tikai 46,31 ha, bet 2019. un 2020.gadā – 0 ha), savā 2021.gada 19.janvāra paskaidrojumā pieteicēja norādījusi, ka no 2019.gada tā vairs neapsaimnieko SIA „Latvijas Bioenerģijas kompānija" un privātpersonas iznomāto zemi, tādēļ tiek meklētas citas

lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības). Turklāt *Lursoft* datu bāzē norādītais pieteicējas darbības veids bija mežsaimniecība. Ņemot vērā šo apstākļu kopumu, dienests secinājis, ka pieteicēja no 2019.gada vairs nenodarbojas ar lauksaimniecību, līdz ar to arī projekta ietvaros iegādāto traktoru tā neizmanto lauksaimnieciskajā darbībā. Savukārt pieteicējas 2020.gada 30.decembra paskaidrojumā norādīto, ka 2019.gadā uzņēmuma apgrozījums no lauksaimniecības nozares bijis 28 080 *euro*, dienests vērtējis kritiski, jo tas nebija pamatots ar konkrētiem dokumentiem, turklāt bija pretrunā ar iepriekš minēto gada pārskatu, nepieteikšanos platību maksājumiem un pašas pieteicējas paskaidroto. Tādējādi šādiem apstākļiem arī atbilstošs bija sākotnējā lēmumā izdarītais dienesta secinājums, ka projekta ietvaros iegādātās investīcijas no 2019.gada netiek izmantotas lauksaimniecības produktu ražošanai un ieņēmumu gūšanai.

Sākotnējā lēmuma apstrīdēšanas procesā pieteicēja neiebilda pret dienesta secinājumu par lauksaimnieciskās darbības neveikšanu no 2019.gada, bet sniedza savu skaidrojumu par apgrozījuma kritumu no kārklu stādu realizācijas. Pieteicēja šos apstākļus skaidrojusi ar projekta realizācijas gaitā notikušajām būtiskajām izmaiņām gan tiesiskajā regulējumā (ātraudzīgo kārklu audzēšana Latvijā vairs nav atzīta par lauksaimniecības nozari un izņemta no attīstības finanšu institūcijas „Altum" aizdevumu programmām zemes iegādei), gan arī faktiskajā situācijā šķeldas tirgū, kad no Baltkrievijas importētās šķeldas vai tās ražošanai izmantojamo izejmateriālu dēļ ātraudzīgo kārklu audzēšana noteiktās situācijās kļuvusi nerentabla. Tādēļ divi lielākie pieteicējas sadarbības partneri SIA „Wald:Energy Nr.3" un SIA „Latvijas Bioenerģijas uzņēmums" vairs nevēlējās savu zemes platību (kopumā ap 200 ha) apstādīšanu ar kārkliem (pašai pieteicējai zemes platību nav). Šie apstākļi noveduši pie tā, ka pieteicēja projekta mērķi no 2019.gada vairs nav varējusi sasniegt. Par šiem apstākļiem pieteicēja likumsakarīgi informējusi arī dienestu.

Vienlaicīgi pieteicēja arī norādījusi, ka uz tās gadījumu nav attiecināms regulas Nr.1303/2013 71.panta 1.punkta „c" apakšpunktā minētais jēdziens „būtiskas izmaiņas".

[5.5] Novērtējot iepriekš minētos apstākļus, tiesa secinājusi, ka pieteicējas projekta uzraudzības laikā notikušas būtiskas izmaiņas regulas Nr.1303/2013 71.panta 1.punkta „c" apakšpunkta un noteikumu Nr.598 6.pielikuma 6.1.apakšpunkta izpratnē, kas ietekmējušas tā mērķi. Proti, pieteicēja, kurai nav savu zemes platību, 2019.gadā zaudēja sadarbības partnerus, bet potenciālie klienti nav vēlējušies jebkādas investīcijas kārklu audzēšanā. Tātad būtiski mainījās apstākļi un pieteicēja bija pārtraukusi savu produktīvo darbību lauksaimniecībā, jo tās rīcībā vairs nebija sadarbības partneru iznomātās zemes platības, kuras apstādīt ar savu kārklu stādmateriālu. Turklāt, pretēji pieteicējas viedoklim, tās norādītie apstākļi nav vērtējami kā nepārvarama vara vai ārkārtas apstākļi, kuru dēļ pieteicējai nebūtu jāatmaksā atbalsts. Attīstības finanšu institūcijas „Altum" programmas (atbalsta instrumenti) ir mainīgas un pielāgojas jaunajiem apstākļiem, tādēļ pieteicējai nebija pamata paļauties, ka aizdevums lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei, lai ražotu lauksaimniecības produktus, nemainīgi attieksies arī uz kārklu audzēšanu. Savukārt absolūti lielākā daļa zemes īpašnieku (potenciālie pieteicējas sadarbības partneri) to iegādājušies bez attīstības finanšu institūcijas „Altum" atbalsta, tātad pieteicējas norādīto atbalsta nosacījumu maiņa uz tās lauksaimniecisko darbību, ja tāda arī bijusi, ir ļoti niecīga. Tāpat arī pieteicējas norādītais mazvērtīgās koksnes importa pieaugums no Baltkrievijas nebija ārkārtas notikums, jo tā pieaugums saskaņā ar pašas pieteicējas iesniegto tabulu ir vērojams jau no 2011.gada. Savukārt 2016.gadā, kad pieteicēja iesniedza projektu, tā varēja konstatēt vairrākkārtēju no Baltkrievijas importētās mazvērtīgās koksnes apjoma kāpumu 2015.gadā, salīdzinot ar 2014.gadu. Līdz ar to arī turpmākais šī importa iespējamais pieaugums ir apstāklis, ko pieteicējai bija jāņem vērā, plānojot savu lauksaimnieciskās darbības attīstību. Turklāt, ja pieteicēja šos apstākļus uzskatīja par nepārvaramu varu vai ārkārtas apstākļiem, saskaņā ar noteikumu Nr.600 11.1.2.apakšpunktu, sniedzot pamatojumu, tā bija tiesīga lūgt dienestu: 1) pārskatīt plānoto rādītāju palielinājumu, bet ne zemāk par šo noteikumu 11.1.apakšpunktā un $11.^{1}$ punktā noteikto, ja projektā sākotnēji plānotie rādītāji ir augstāki; 2) pagarināt projekta uzraudzības periodu plānoto rādītāju sasniegšanai šo noteikumu 11.1.apakšpunktā un $11.^{1}$ punktā minētajā līmenī. Tomēr pieteicēja to nav darījusi ne 2019.gadā, ne arī 2020.gadā. Savukārt dienestu par problēmām projektā plānoto rādītāju sasniegšanā tā informējusi tikai 2021.gada 7.janvārī un nevis pēc savas iniciatīvas, bet atbildot uz dienesta pieprasījumu. Attiecībā par pieteicējas norādi, ka situāciju pasliktinājuši arī Covid-19 infekcijas radītie uzņēmuma darbības ierobežojumi, dienests pamatoti secinājis, ka tas ir vispārēja rakstura apgalvojums, kas nav pamatots ar konkrētiem faktiem, piemēram, kā tieši valstī spēkā esošie ierobežojumi ietekmējuši projekta mērķa sasniegšanu.

Šādos apstākļos, kad pieteicējas projekta uzraudzības laikā notikušas būtiskas izmaiņas, kas ietekmējušas tās darbības veidu un projekta mērķi, dienesta pienākums bija pieņemt lēmumu par piešķirtā atbalsta atmaksu proporcionāli laika posmam un nesasniegtajam apjomam, atprasot atbalstu 100% apmērā vai proporcionālā apmērā, ņemot vērā aktīvas darbības periodu un neatbilstības būtiskumu.

[5.6] Dienests konkrētajā gadījumā pieteicējai nav atprasījis atbalstu 100 % apmērā, bet procentuālā apmērā par laika posmu (2019., 2020., 2021. un 2022.gadu) un nesasniegto apmēru, nosakot to 34 240 (42 800 : 5 × 4) *euro* apmērā.

Ņemot vērā to, ka pieteicēja nav apstrīdējusi sākotnējo lēmumu sev labvēlīgajā daļā par projekta mērķa sasniegšanu 2018.gadā (sākotnējā lēmumā norādīts, ka pieteicējas neto apgrozījums no lauksaimniecības produktu ražošanas šajā gadā bijis 11 250 *euro*), kas liecina par to, ka arī 2018.gadā pieteicēja nevis to palielinājusi par vismaz 10 % salīdzinājumā ar pēdējo noslēgto gadu pirms projekta pieteikuma iesniegšanas, bet gluži pretēji – apgrozījums samazinājies 21,8 reizes, un lēmumā šis laika posms nav pārvērtēts, tiesai izskatāmajā lietā arī nav pamata vērtēt šo laika posmu. Savukārt par pārējo projekta uzraudzības laika posmu dienests pamatoti, pārtraucot projekta saistības, atprasījis publisko finansējumu pilnā apmērā.

Attiecībā par pieteicējas tiesvedības laikā iesniegtajiem 2019.gada 3.maija, 2020.gada 28.janvāra un 2020.gada 22.marta līgumiem par kārklu plantācijas novākšanu 2 ha platībā, kārklu stādmateriālu iepirkšanu un kārklu stādīšanas darbu veikšanu

attiecīgi 3,53 ha un 9 ha platībā, pavadzīmēm par kārklu stādmateriālu atsavināšanu un kārklu stādīšanas darbu veikšanu, kārklu plantāciju ierīkošanu, ravēšanu un kopšanu 2019. un 2020.gadā, 2020.gada pārskatu, 2018.gada 1.marta uzņēmuma līgumu, kā arī 2021.gada 30.aprīļa un 21.maija zemes nomas līgumiem, tiesa norādījusi, ka izskatāmā lieta ierosināta par Lēmuma atcelšanu. Līdz ar to tiesa vērtējusi tos apstākļus, kādi konstatējami Lēmuma pieņemšanas brīdī. Pieteicēja šādus dokumentus nebija iesniegusi ne līdz sākotnējā lēmuma pieņemšanai, ne arī tā apstrīdēšanas stadijā. Pieteicēja par šādu apstākļu esību nebija pat minējusi, kaut gan sākotnējais lēmums balstījās uz secinājumu par lauksaimnieciskās darbības neveikšanu no 2019.gada. Šo apsvērumu dēļ dienests arī 2021.gada 15.septembrī noraidīja pieteicējas lūgumu noslēgt lietā administratīvo līgumu, norādot, ka arī pieteicējas iesniegtā informācija nedod pamatu secināt, ka pieteicēja spēs nodrošināt ieņēmumus no lauksaimniecības tādos apjomos, kā plānots projektā.

Tādējādi lēmumā izdarītais dienesta secinājums, ka projekta ietvaros iegādātās investīcijas no 2019.gada netiek izmantotas lauksaimniecības produktu ražošanai un ieņēmumu gūšanai, ir pamatots un atbilstošs tobrīd lietā iegūtajiem pierādījumiem. Līdz ar to arī pamatots ir dienesta lēmums par projekta saistību pārtraukšanu un publiskā finansējuma atprasīšanu par konkrēto laika posmu pilnā apmērā (34 240 *euro*). Turklāt, kā pamatoti 2021.gada 15.septembra atbildē norādījis dienests, arī tiesvedības laikā pieteicējas iesniegtie pierādījumi neapliecina tās spēju sasniegt projekta mērķi, jo, pat pieņemot, ka pieteicējas ieņēmumi no lauksaimniecības 2019. un 2020.gadā bijuši attiecīgi 28 203 un 11 355 *euro*, tad tās neto apgrozījums no lauksaimniecības šajos gados nevis palielinājies par vismaz 10% salīdzinājumā ar pēdējo noslēgto gadu pirms projekta pieteikuma iesniegšanas, bet gluži pretēji apgrozījums samazinājies attiecīgi 8,7 un 21,6 reizes; arī pieteicējas norādītā lauksaimniecībā izmantojamā zemes platība, kas tai pieejama no 2021.gada 30.aprīļa un 21.maija (13,2 ha), ir 9,5 reizes mazāka nekā tā bijusi 2014.gadā.

[5.7] Tiesa vērsusi pieteicējas uzmanību, ka tiesības saņemt Eiropas Savienības atbalstus nav absolūtas, tā ir priekšrocība, kas izmantojama tikai tad, ja tiesību normās noteiktie priekšnosacījumi ir izpildīti pēc būtības. Eiropas Savienības Tiesa, izskatot Senāta Administratīvo lietu departamenta lūgumu, 2013.gada 7.februārī ir taisījusi spriedumu lietā C-451/11, kurā norādījusi, ja netiek izpildīts kāds no atbalsta piešķiršanas nosacījumiem, tad šo atbalstu nevar piešķirt. Atbalsta saņemšana ir pakļauta visu nosacījumu ievērošanai visa projekta laikā, par kuru atbalsta saņēmējs ir uzņēmies saistības, tādējādi pietiek ar viena nosacījuma neizpildi, lai viņu no konkrētā atbalsta saņemšanas varētu izslēgt. Turklāt, ja izslēgšana notikusi atbalsta piešķiršanas nosacījumu neizpildes dēļ, atbalsta saņēmējam ir pienākums atmaksāt visas jau izmaksātās summas.

[6] Pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību par minēto spriedumu. Apelācijas sūdzībā papildus jau pieteikumā minētajam norādīts turpmākais.

[6.1] Tiesa nepareizi novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, kas apstiprina, ka projektam izvirzītie mērķi 2019. un 2020.gadam nav sasniegti *force majeure* apstākļu dēļ, tiesa nav pareizi piemērojusi regulas Nr.1303/2013 71.panta 1.punkta „c" apakšpunktu, kā arī piemērojusi lietas faktiskajiem apstākļiem neatbilstošu judikatūru.

[6.2] Pieteicēja nevienu brīdi nav pilnībā pārtraukusi lauksaimniecisko darbību. Pieteicējas neto apgrozījums no lauksaimnieciskās darbības 2019.gadā bija 28 203 *euro* un 2020.gadā 11 355 *euro*. Pieteicēja ir noslēgusi jaunus zemes nomas līgumus par kopējo zemes platību 13,2 ha, līgumus par kārklu stādmateriāla iepirkšanu un kārklu plantāciju ierīkošanu kopējā platībā 12,53 ha, kā arī līgumus par kārklu plantāciju novākšanu 2 ha platībā. Tāpat dažādu apstākļu, tai skaitā pret Baltkrieviju ieviesto sankciju, dēļ 2019.gada pēdējos mēnešos ir strauji augusi gan šķeldas cena, gan arī pieprasījums pēc tās, kas savukārt atkal atjauno pieteicējas klientu interesi par kārklu plantāciju ierīkošanu. Šīs izmaiņas atspoguļosies pieteicējas lauksaimnieciskās darbības apjoma pieauguma rādītājos tikai pēc pāris gadiem, ko dienests, izskatot pieteicējas 2021.gada 16.augusta iesniegumu „Par iespējamiem risinājumiem administratīvā procesa lietā", nav ņēmis vērā.

[6.3] Ar regulas Nr.1303/2013 71.panta 1.punkta „c" apakšpunktā ietverto jēdzienu „būtiskas izmaiņas", kuru dēļ piešķirtas publiskais finansējums var tikt atprasīts, ir jāsaprot paša uzņēmuma un/vai tā īpašnieku vai valdes veiktas izmaiņas, kuru dēļ projektam izvirzītie mērķi vairs nav sasniedzami, bet ne objektīvi un no paša uzņēmuma neatkarīgi apstākļi, kas faktiski ir uzskatāmi par *force majeure* apstākļiem. To apstiprina iepriekš spēkā esošās Padomes 2006.gada 11.jūlija Regulas Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1260/1999, 57.pantā lietotā jēdziena „būtiskas pārmaiņas" satura izpēte 2008.gada SIA „DEA Baltika" Finanšu ministrijai sagatavotajā ziņojumā „Projektu, kuros piecu gadu laikā no pēdējā maksājuma veikšanas notikušas būtiskas izmaiņas, analīze" (https://m.esfondi.lv/upload/01-strukturfondi/petijumi/Zinojums-butiskas_izmainas-020708-final-final.pdf).

[6.4] Tiesa nepamatoti atsaukusies uz Eiropas Savienības Tiesas 2013.gada 7.februāra spriedumā lietā Nr.C-451/11 paustajām atziņām, jo šīs lietas faktiskie apstākļi ir atšķirīgi.

[7] Dienests paskaidrojumā pieteicējas apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz Lēmumā un spriedumā paustajiem argumentiem. Dienests papildus norādījis, ka pirmās instances tiesa pamatoti atsaukusies uz Eiropas Savienības Tiesas spriedumā paustajām atziņām, jo tās satur vispārīga rakstura secinājumus par valsts atbalsta piešķiršanas izpildes nosacījumu obligātumu visā projekta izpildes laikā, t.sk., projekta uzraudzības laikā, kas ir attiecināms uz visiem dienestā izvērtējamajiem projektiem.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi lietas materiālus kopsakarā ar lietas dalībnieku argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

Administratīvā apgabaltiesa arī atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, pareizi identificējusi un piemērojusi tiesību normas, tiesas spriedumā norādītā motivācija ir pareiza un pietiekama, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu tai pievienojas un izvērstāku argumentāciju nenorāda.

Par apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem Administratīvā apgabaltiesa norāda tālāk minēto.

[9] Pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi, ka, izskatot lietas, kurās pieteikuma priekšmets ir administratīvā akta atcelšana, tiesai jāvērtē tie tiesiskie un faktiskie apstākļi, kas pastāvējuši attiecīgā administratīvā akta sastādīšanas brīdī. Izskatot pieteikumu par pozitīva (tiesiskās attiecības ietekmējoša) nelabvēlīga administratīvā akta atcelšanu, tiesa vērtē tiesiskos un faktiskos apstākļus, kas pastāvēja pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā un kas tobrīd bija zināmi iestādei (vai kurus tai objektīvi vajadzēja zināt) (*sal. sk. Senāta 2016.gada 8.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-638/2016 10.punktu, 2018.gada 14.maija sprieduma lietā Nr.SKA-11/2018 10.punktu, 2021.gada 29.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-162/2021 10.punktu*).

Lietā nav strīda, ka pieteicēja jau no 2018.gada, tas ir no pirmā uzraudzības gada, nav spējusi sasniegt projekta mērķī norādītos neto apgrozījuma apjomus. Dienests konstatējis, ka 2019.gadā pieteicēja vispār nav veikusi lauksaimniecisko darbību, jo tā nav deklarējusi lauksaimniecības zemes platības vienotajam platību maksājumam, 2019.gada pārskatā nav norādīts lauksaimniecības darbības apgrozījums, kā arī pieteicējai informācijas sistēmā *Lursoft* nav norādīts darbības veids – lauksaimnieciskā darbība.

Pieteicēja šos apstākļus apstrīdēšanas iesniegumā nav noliegusi, norādot iebildumus saistībā ar apstākļu, kuru ietekmē rādītāji nav sasniegti, neizvērtēšanu no iestādes puses, kā arī tiesību normu interpretēšanu un piemērošanu. Tieši šie bija argumenti, kas pieteicējas ieskatā liecināja, ka sākotnējais lēmums ir nepamatots.

[10] Kā jau minēts pirmās instances tiesas spriedumā, regulas Nr.1303/2013 71.panta 1.punkta „c" apakšpunktā noteikts, ka darbība, kas ietver investīcijas infrastruktūrā vai investīcijas ražošanā, atmaksā no ESI fondiem saņemto atbalstu, ja piecos gados no galīgā maksājuma atbalsta saņēmējam vai – attiecīgā gadījumā – laikposmā, kas paredzēts valsts atbalsta noteikumos, notiek būtiskas izmaiņas, kas ietekmē darbības veidu, mērķus vai īstenošanas nosacījumus, tādējādi traucējot sākotnējo mērķu sasniegšanu. Dalībvalsts atgūst summas, kas nepamatoti izmaksātas saistībā ar darbību proporcionāli laikposmam, par kuru nav izpildītas prasības.

Regulas Nr.1303/2013 27.panta 4.punktā noteikts, ka katrā [programmas] prioritātē nosaka rādītājus un atbilstīgus mērķus, kuri izteikti kvalitatīvi vai kvantitatīvi saskaņā ar konkrētu fondu noteikumiem, lai pēc tiem izvērtētu programmas īstenošanas progresu virzībā uz mērķu sasniegšanu kā pamatu darbības rezultātu uzraudzībai, novērtēšanai un darbības rezultātu izvērtēšanai. Minētie rādītāji ietver:

a) finanšu rādītājus saistībā ar piešķirtajiem izdevumiem;

b) iznākumu rādītājus saistībā ar atbalstītajām darbībām;

c) rezultātu rādītājus saistībā ar attiecīgo prioritāti.

Attiecībā uz katru ESI fondu konkrētu fondu noteikumos izklāsta kopējus rādītājus un var paredzēt noteikumus saistībā ar konkrētu programmu rādītājiem.

Šādi rādītāji sākotnēji tika noteikti Lauku attīstības programmā 2014.-2020.gadam 8.2.3.3.1.1.punktā (redakcijā, kas apstiprināta ar Eiropas Komisijas 2015.gada 13.februāra lēmumu), kā arī šobrīd noteikti noteikumu Nr.600 11.1.punktā.

Noteikumu Nr.598 61.punktā savukārt norādīts pienākums atbalsta saņēmējam uzraudzības periodā sasniegt mērķus un rādītājus saskaņā ar normatīvajos aktos par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu lauku un zivsaimniecības attīstībai konkrētam pasākumam noteiktajām prasībām.

Minēto noteikumu anotācijā norādīts, ka atšķirībā no iepriekšējā perioda atbalsta pretendentam būs jāizvirza konkrēti ar projekta īstenošanu saistīti sasniedzamie mērķi – ja tie netiks izpildīti, tiks piemērots proporcionāls atbalsta samazinājums atkarībā no ieguldījuma un mērķa izpildījuma (*sk. Ministru kabineta noteikumu projekta „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību lauku un zivsaimniecības attīstībai 2014.-2020.gada plānošanas periodā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40335195*).

Atbilstoši minēto noteikumu 65.punktā un 6.pielikumā norādītajam atbalsta saņēmējam piemēro finanšu korekcijas, izņemot, ja mērķu nesasniegšanas pamatā ir sociāli ekonomisko vai vides faktoru ietekme, būtiskas pārmaiņas valsts ekonomikas vai vides apstākļos vai *force majeure* apstākļi, kas nopietni ietekmē attiecīgo mērķu īstenošanu.

Lauku attīstības programmas 2014.-2020.gadam 8.1.1.punktā norādīts, ka investīciju projektam jābūt virzītam uz noteikto mērķu un rezultatīvo rādītāju sasniegšanu uzraudzības periodā, un tas tiek kontrolēts. Ja projektā izvirzītie mērķi netiek sasniegti, atbalsta saņēmējs proporcionāli nesasniegtajiem mērķiem atmaksā saņemto finansējumu. Mērķu izpildi projektam iespējams pārcelt uz vēlāku laiku vai pieļaut to atkāpi, ja tas noticis nepārvaramas varas dēļ, vispārēju no atbalsta saņēmēja neatkarīgu izmaiņu tirgū un vispārēju cenu izmaiņu, kā, piemēram, valsts ekonomiskās krīzes situācija, dēļ (*sk. https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/00/51/78/LAP2014-2020_projekts.pdf*).

Līdz ar to normatīvajos aktos noteiktās prasības ir vērstas uz konkrētu rādītāju un mērķu sasniegšanu, kuru

nesasniegšana ir pamats piešķirtā finansējuma atprasīšanai no atbalsts saņēmēja. Izņēmums ir atsevišķi apstākļi – sociāli ekonomisko vai vides faktoru ietekme, būtiskas pārmaiņas valsts ekonomikas vai vides apstākļos vai *force majeure* apstākļi, kas nopietni ietekmē attiecīgo mērķu īstenošanu –, kuru dēļ mērķu izpildi var pārcelt uz vēlāku laiku vai piemērot finanšu korekcijas.

[11] Pieteicēja pati dienestam norādīja, ka tai vairs nav iespējas apsaimniekot projekta iesniegumā norādītās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības. Kopš 2019.gada pieteicējai ir ierobežotas iespējas pieteikt platības vienotajam platību maksājumam. Pieteicēja arī norādījusi, ka tiek meklētas citas apsaimniekojamās platības, kurās tiks veikta lauksaimnieciskā darbība. Pieteicēja nenoliedz, ka 2019. un 2020.gadā projekta mērķi nav sasniegti.

Līdz ar to secināms, ka pieteicējas lauksaimnieciskā darbība iepriekš projekta iesniegumā minētajās zemes platībās ir apturēta. Secīgi arī projektam izvirzītie un apstiprinātie mērķi šādos apstākļos ir nesasniedzami. Šādas izmaiņas pieteicējas kā atbalsta pretendenta īpašībās, spējās, kapacitātē ir būtiskas un acīmredzami ir ietekmējušas mērķus – tie nav sasniegti. Tādējādi pēc būtības finansējuma atprasīšana ir loģiski izrietoša no regulas 1303/2013 71.panta 1.punkta „c" apakšpunktā noteiktā. Tas, vai būtiskās izmaiņas ir radušās nepārvaramas varas vai citu apstākļu dēļ, ir atsevišķi vērtējams jautājumus, jo tiesību normas paredz izņēmumus šādos gadījumos.

Iepriekš minēto secinājumu nevar ietekmēt pieteicējas norāde uz SIA „DEA Baltika" būtisku izmaiņu skaidrojumu, kas sniegts par iepriekš spēkā esošajā regulējumā (Padomes 2006.gada 11.jūlija Regulas Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1260/1999, 57.pantā) ietverto jēdzienu „būtiskas pārmaiņas". Apgabaltiesa norāda, ka pieteicējas norādītais ziņojums „Projektu, kuros piecu gadu laikā no pēdējā maksājuma veikšanas notikušas būtiskas izmaiņas, analīze" (*sk.* *https://m.esfondi.lv/upload/01-strukturfondi/petijumi/Zinojums-butiskas_izmainas-020708-final-final.pdf*), cik saprotams no pieejamā teksta, ir Finanšu ministrijas pasūtīta pētījuma rezultāts. Pētījuma pamatā ir vērtēts regulējums, kas, kā jau minēts iepriekš, vairs nav spēkā, tāpat no tiesību normu piemērošanas viedokļa ziņojuma saturā izklāstītā tiesību normu interpretācija nav saistoša apgabaltiesai.

Turklāt no regulas 1303/2013 71.panta 1.punkta „c" apakšpunkta neizriet, ka „būtiski apstākļi" ir attiecināmi tikai uz tādiem apstākļiem, ko ir radījis pats atbalsta saņēmējs (kā norāda pieteicēja – pārceļot atbalstīto darbību uz citu valsti, atsavinot atbalsta ietvaros iegādāto priekšmetu), bet tie var būt jebkādi apstākļi, kas liedz sasniegt projektā izvirzītos mērķus. *Force majeure* apstākļu gadījumā vai citu ārkārtas un no atbalsta saņēmēja neatkarīgu apstākļu gadījumā ir iespējams veikt finanšu korekcijas vai pārcelt sasniedzamo rādītāju izpildi. Tomēr, lai piemērotu minētās atkāpes, ir nepieciešama paša atbalsta saņēmēja aktīva rīcība saskaņā ar noteikumu Nr.600 11.1.2.apakšpunktu, kā to pamatoti norādījis dienests un pirmās instances tiesa.

[12] Viens no galvenajiem argumentiem, kura dēļ pieteicēja nav piekritusi atbalsta atmaksai, ir tas, ka apstākļi, kas liedza sasniegt rādītājus, nav bijuši atkarīgi no pieteicējas, tie ir raksturojami kā nepārvarama vara vai ārkārtas apstākļi.

[12.1] Regulas Nr.1306/2013 preambulas 5.punktā norādīts, ka, lai nodrošinātu saskaņotību starp dalībvalstu praksēm un nepārvaramas varas jēdziena saskaņotu piemērošanu dalībvalstīs, šajā regulā, ja nepieciešams, būtu jāparedz ar nepārvaramu varu un ārkārtas apstākļiem saistīti izņēmumi, kā arī iespējamu nepārvaramas varas un ārkārtas apstākļu neizsmeļošs saraksts, kas jāatzīst kompetentām valstu iestādēm. Minētajām iestādēm būtu jāpieņem lēmumi par nepārvaramu varu vai ārkārtas apstākļiem katrā gadījumā atsevišķi, balstoties uz attiecīgiem pierādījumiem un piemērojot nepārvaramas varas jēdzienu saistībā ar Savienības lauksaimniecības nozares tiesību aktiem, tostarp Tiesas judikatūru. Regulas 2.panta 2.punktā precizēts, kādos gadījumos jo īpaši var atzīt, ka iestājusies nepārvarama vara vai ārkārtas apstākļi: a) atbalsta saņēmēja nāve; b) atbalsta saņēmēja ilgstoša darbnespēja; c) nopietna dabas katastrofa, kas būtiski ietekmē saimniecību; d) lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanai paredzēto ēku nejauša nopostīšana saimniecībā; e) epizootija vai augu slimība, kas ietekmē daļu vai visus atbalsta saņēmējam piederošos attiecīgi lauksaimniecības dzīvniekus vai kultūraugus; f) visas saimniecības vai lielas saimniecības daļas ekspropriācija, ja minēto ekspropriāciju nevarēja paredzēt pieteikuma iesniegšanas dienā. Kā jau iepriekš atzīmēts regulas preambulā, šis saraksts nav izsmeļošs. Eiropas Savienības Tiesa ir norādījusi, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka ar „nepārvaramas varas" jēdzienu saprot neparastus un neparedzamus apstākļus, ko persona, kas uz tiem atsaucas, nevar kontrolēt, un kuru sekas, neraugoties uz pienācīgu rūpību, nav novēršamas (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2010.gada 18.marta sprieduma lietā Nr.C?218/09 44.punktu un tajā norādītās atsauces*).

Pirmās instances tiesa pamatoti vērsusi uzmanību uz konkrētās lietas apstākli, ka tieši 2015.gadā jau redzams vairākkārtējs mazvērtīgās koksnes importa pieaugums no Baltkrievijas. Pieteicēja 2016.gada 4.februārī, kad tika iesniegts projekta iesniegums, varēja paredzēt riskus, kas izriet no mazvērtīgās koksnes importa no Baltkrievijas palielināšanās. Pirmais gads, kad notika projekta uzraudzība, bija 2018.gads, bet pieteicēja nav norādījusi, ka projekta mērķu sasniegšanu apgrūtinātu kāds ārējs apstāklis, ko pieteicēja nevarētu ietekmēt. Turklāt, kā to pamatoti norādījis dienests paskaidrojumā par pieteikumu, šķeldas imports no Baltkrievijas ir apstāklis, kas notiek konkurences ietvaros, un pieteicējai nav pamata, plānojot savu komercdarbību, paļauties, ka konkurence kādā jomā nepieaugs.

[12.2] Projekta apstiprināšanas lēmuma 23.punktā norādīts, ka saskaņā ar lēmuma 2.pielikumā norādīto sasniedzamā rādītāja vērtību pieteicēja sasniedz trešajā uzraudzības gadā noteiktos apjomus, t.i., 2020.gadā neto apgrozījumu 273 912 *euro*.

Noteikumos Nr.600 noteikts, ka pretendents, sniedzot pamatojumu, ir tiesīgs lūgt dienestu pārskatīt sasniedzamos

rādītājus (noteiktā robežā) un pagarināt projekta uzraudzības periodu. Savukārt Noteikumi Nr.598 paredz dienesta tiesības pagarināt projekta uzraudzības periodu.

Pieteicēja šādu lūgumu par uzraudzības perioda pagarināšanu un sasniedzamo rādītāju pārskatīšanu izteikusi tikai pēc tam, kad tika pieņemts Lēmums, proti, brīdī, kad projekta saistības ar pieteicēju jau tika pārtrauktas un atprasīta daļa no atbalsta summas. Šo lūgumu dienests ir izvērtējis, secinot, ka pieteicējas iesniegtie pierādījumi un argumenti nedod pamatu secināt, ka pieteicēja spēs nodrošināt ieņēmumus no lauksaimnieciskās darbības tādos apjomos, kā plānots projektā. No pieteicējas pārstāvja paskaidrojumiem pirmās instances tiesas sēdē izriet, ka pieteicēja nemaz nav izpratusi tās pienākumu apstiprinātajā projektā sasniegt noteiktus rādītājus, kā arī tieši pašas pieteicējas pienākumu aktīvi lūgt dienestu veikt izmaiņas projektā, ja ārēju apstākļu ietekmē plānotos rādītājus nav iespējams sasniegt. Pieteicēja nepamatoti uzskata, ka ar atbilžu uz dienesta pieprasījumiem iesniegšanu ir pietiekami, lai dienests nepārtrauktu saistības ar pieteicēju, jo nevienā no lietas materiālos esošajiem iesniegumiem dienestam pieteicēja nav lūgusi dienestam veikt izmaiņas projektā saistībā par sasniedzamajiem rādītājiem.

Šādos apstākļos, vērtējot pieteicējas attieksmi pret sasniedzamajiem rādītājiem, secināms, ka pieteicēja nav pielikusi visas nepieciešamās pūles, lai projekta mērķus sasniegtu.

[12.3] Dienests 2021.gada 14.janvārī lūdza pieteicējai sniegt papildu skaidrojumu par to, kāpēc no 2018.gada netiek pieteiktas lauksaimniecībā izmantojamās zemes vienotajam platību maksājumam (*sk. lietas 46.lapu*).

Pieteicēja uz minēto pieprasījumu 2021.gada 19.janvārī atbildēja, ka pieteicēja iepriekšējos gados apsaimniekoja platības, pamatojoties uz ilgtermiņa līgumiem ar iznomātājiem SIA „Latvijas Bioenerģijas Kompānija" un privātpersonu. Iznomātājs 2019.gadā, pārkāpjot līgumu, ierobežoja pieteicējas iespējas pieteikt platības vienotajam platību maksājumam, par ko pieteicēja ir izteikusi pretenziju. Kamēr šis jautājums starp iznomātāju un pieteicēju tiek risināts tiesiskā ceļā, pieteicēja ir apturējusi šo platību apsaimniekošanu. Neraugoties uz to, tiek meklētas citas apsaimniekojamās platības, kurās tiks veikta lauksaimnieciskā darbība (*sk. lietas 46.lapu*).

No minētā izriet, ka pieteicējai pašai nepieder zemes platības stādmateriālu audzēšanai. Pieteicēja šīs zemes platības nomāja no SIA „Latvijas Bioenerģijas Kompānija" un tās valdes locekļa kā privātpersonas. Šajās platībās pieteicējas lauksaimnieciskā darbība (stādmateriālu audzēšana) no 2019.gada ir apturēta. Atbilstoši projekta iesniegumam pieteicēja stādmateriālu realizē arī tai pašai SIA „Latvijas Bioenerģijas kompānija", kā arī SIA „Wald:Energy Nr.3" (*sk. projekta iesnieguma sadaļu A.1.1. lietas 19.lapas otrajā atvērumā*).

Pieteicējas projekta iesniegumā norādītā lauksaimniecības darbība, kuras mērķi un kvantitatīvie rādītāji – neto apgrozījuma pieaugums – ir saistīti ar apstiprināto atbalstu, ir ātraudzīgo kārklu stādmateriāla audzēšana un realizācija. Tādējādi pieteicēja gan zemes platību apstrādāšanas ziņā, gan to stādmateriālu realizācijas ziņā ir atkarīga no sadarbības partneriem, ar kuriem noslēgti nomas un sadarbības līgumi. Pieteicēja ir norādījusi, ka mazvērtīgās koksnes importa no Baltkrievijas apjomu palielināšanās un kārklu izņemšana no „Altum" aizdevuma programmām zemes iegādei ir bijuši iemesli, kāpēc esošie klienti apturējuši investīcijas, tomēr pieteicēja nav iesniegusi nevienu pierādījumu, kas apliecinātu, ka klientiem, šajā gadījumā arī iznomātājiem, ātraudzīgo kārklu stādmateriālu pavairošana un ienākumi no to realizācijas vairs nebūtu aktuāli iepriekš minēto apstākļu dēļ.

Pat ja pieprasījums pēc ātraudzīgo kārklu stādmateriāla Latvijā ir sarucis, jo šķeldas ražošanā izmantojamie resursi lielā daudzumā iepirkti no Baltkrievijas, tas nenozīmē, ka Latvijā ražots kārklu stādmateriāls vairs nav aktuāls vispār. Pieteicēja norādījusi, ka šķeldas imports no Baltkrievijas pietuvojies 35-40% no kopējā šķeldas patēriņa Latvijā. Tas, protams, ievērojami ietekmē konkurenci, bet tas nav atzīstams par tādu apstākli, kas izslēgtu plantāciju ierīkošanas nepieciešamību Latvijā apsaimniekojamās lauksaimniecības zemēs.

Pieteicēja projekta iesniegumā ir norādījusi, ka sabiedrības dibināšanas mērķis bija īstenot tā lielākā kapitāldaļu turētāja, lauksaimnieka /pers. A/ ieceri savā saimniecībā attīstīt Latvijā līdz šim nepopulāru lauksaimniecības apakšnozari – dažādu ātraudzīgo kārklu kultūru stādāmā materiāla audzēšanu. Tādējādi pieteicēja pati atzīst, ka tā iesaistās kā dalībnieks nelielā tirgū, kas pauž riskus saistībā ar jaunu klientu piesaisti, taču potenciālo klientu piesaistei var būt izšķiroša nozīme projekta mērķu un rādītāju sasniegšanā. Pieteicējas nespēja atrast jaunus klientus, neskatoties uz apstākli, ka pieprasījums pēc šķeldas ar katru gadu palielinās, var būt saistīta ar to, ka šķeldas un tās ražošanai nepieciešamos izejmateriālus ieveda no Baltkrievijas, tāpēc tas varētu būt viens no iemesliem, kāpēc rādītāju sasniegšana būtu objektīvi sarežģītāka. Tomēr minētais vērtējams kā konkurenci pastiprinošs apstāklis, nevis kā nepārvarama vara. Kompetentā iestāde konkurences jautājumos – Konkurences padome – nav publiski apstiprinājusi konkurences pārkāpumus šķeldas tirgū, kas tiešā mērā ietekmētu pieteicēju. Līdz ar to nevar atzīt, ka pieteicējas darbība būtu ietekmēta tādā apmērā, ka tā vairs nebūtu spējīga darboties šajā lauksaimniecības sfērā.

[13] Pamatojoties uz iepriekš minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka iepriekš minētie apstākļi to kopsakarā neliecina, ka pieteicēja projekta mērķus un rādītājus nesasniedza nepārvaramas varas vai ārkārtas apstākļu dēļ. Kā jau pamatoti minēts Lēmumā, saistību izpildes grūtības neatbrīvo atbalsta saņēmēju no saistību izpildes. Līdz ar to Lēmums ir atzīstams par tiesisku un pamatotu, bet pieteicējas pieteikums par nepamatotu un noraidāmu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt SIA „Ecomark" pieteikumu par Lauku atbalsta dienesta 2021.gada 7.aprīļa lēmuma Nr.10.5.-15/21/1125-e atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente I.Meldere

Tiesneses I.Juhņeviča-Knoka

S.Kanenberga